

Vluchtschrift

Feiten en signalen

Trimestrieel tijdschrift

Juli – december 2008

ERKENNINGSNUMMER: P 404020

DOSSIER blz. 4

De Europese richtlijn betreffende de terugkeer van migranten
die illegaal in de EU verblijven

Mathieu Beys

Dit tijdschrift wordt gratis toegestuurd op eenvoudige aanvraag (via e-mail; de gedrukte versie wordt voor de documentatiecentra en mensen zonder toegang tot Internet voorbehouden).

U kan met uw vragen, suggesties, en bemerkingen rond een artikel of de situatie van migranten in België, terecht bij Mathieu Beys.

E-mail : m.beys@caritasint.be

Tel: 02/229.36.15 Fax: 02/229.36.36 (met vermelding “t.a.v. Mathieu Beys”).

De artikelen van *Vluchtschrift* bevatten algemene informatie en moeten niet als het officiële strandpunt van de Vzw Caritas International beschouwd worden, behalve met uitdrukkelijke vermelding. De reproductie van *Vluchtschrift* wordt aangemoedigd als het tot een niet-commercieel doel dient en met bronvermelding. Ondanks de zorgvuldigheid van de redactie kunnen sommige berichten of inlichtingen achterhaald zijn op het moment dat u die leest. De raadpleging van een specialist (advocaat of jurist) wordt sterk aangeraden voor alle vragen in verband met een individuele situatie. Noch de auteurs noch de Vzw Caritas International kunnen aansprakelijk gesteld worden voor de gevolgen van het gebruik van deze informatie.

INHOUDSTAFEL

DOSSIER- EUROPESE ACTUALITEIT

blz. 4

De Europese richtlijn betreffende de terugkeer van migranten die illegaal in de EU verblijven

Mathieu Beys

OPENBARE ZITTING

blz. 24

Indrukken van een hoorzitting bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

GOED OM WETEN

blz. 25

1) De erkenning als staatloze kan niet worden geweigerd om reden dat de betrokkene niet het bewijs kan leveren dat hij niet in aanmerking komt voor een andere nationaliteit, volgens het Hof van cassatie.

2) Het Grondwettelijk Hof heeft een paar strenge bepalingen i.v.m. gezinshereniging vernietigd.

WHO'S WHO OVER HULP AAN MIGRANTEN

blz. 29

CAP Brabantia VZW

TE LEZEN, TE ZIEN, TE DOEN

blz. 31

Boek "Empowered groepswork met asielzoekers."

« New in town »: praktische informatie voor nieuwkomers

Mauritanië: "Niemand wil ons": Rapport van Amnesty International, juli 2008

Infor Gas Elek

Colloquium "Migratie en waardig werk", 6 maart 2009

DOSSIER – EUROPESE ACTUALITEIT

De Europese richtlijn betreffende de terugkeer van migranten die illegaal in de EU verblijven

Mathieu Beys¹

I. Inleiding

Op 18 juni 2008 heeft het Europees Parlement de richtlijn “over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven”², beter bekend als de “richtlijn terugkeer” aangenomen, met 369 stemmen vóór en 197 tegen, met 106 onthoudingen³. Weinig Europese instrumenten zijn zozeer omstreden als deze “richtlijn van de schaamte”, zoals de opposanten ervan ze noemen. Sinds de Commissie het ontwerp ervan in september 2005 heeft neergelegd⁴, heeft het onderwerp debatten en woelingen veroorzaakt, niet alleen in de Europese Unie, maar ook in de emigratielanden, en dat is ongewoon. Er zijn zelfs Latijns-Amerikaanse Staatshoofden tussengekomen. Het debat heeft zich voortgezet op de internationale scène, met name bij de commerciële onderhandelingen tussen de EU en de Andeslanden⁵.

Gelet op de implicaties van de Europese richtlijn, lijkt het ons niet verstandig te wachten tot de richtlijn in Belgisch recht is omgezet, om er enige uitleg over te geven. Het is nu al duidelijk dat deze richtlijn belangrijke gevolgen kan hebben voor de migranten, gevolgen

¹ Met dank aan iedereen die met zijn of haar opmerkingen heeft bijgedragen aan de uitwerking van dit dossier, met name de medewerkers van de cel Vrijwillige Terugkeer van Caritas International en van de sociale dienst Brabantia.

² Het wetgevend proces kan worden geraadpleegd op <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5269672>. De tekst is te vinden op <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0293+0+DOC+XML+V0//NL>.

³ De naamstemmen kan u raadplegen in de bijlage van de notulen PE 408.597 van 18 juni 2008. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+PV+20080618+RES-RCV+DOC+WORD+V0//NL&language=NL>

⁴ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven COM(2005) 391 definitief, 1 september 2005 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0391:FIN:NL:PDF>. We merken op dat de Europese Commissie sinds 2002 een Mededeling heeft gepubliceerd over een communautair terugkeerbeleid ten aanzien van personen die illegaal in de Europese unie verblijven (COM(2002)564) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0564:FIN:NL:PDF>, en vooraf daaraan een Groenboek COM(2002) 175 definitief, 10 april 2002, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0175:FIN:NL:PDF>.

⁵ Zie bijvoorbeeld “Chavez menace de couper les livraisons de brut”, http://TEMPSREEL.NOUELOBS.COM/ACTUALITES/INTERNATIONAL/20080620.OBS9378/CHAVEZ_MENACE_DE_COUPER_LES_LIVRAISONS_DE_BRUT.HTML?IDFX=RSS_NOTR; LEIGH PHILLIPS, Latin America could halt EU trade talks over return directive <http://euobserver.com/9/26374>; en vooral de mening van de Boliviaanse president Evo Morales van 11 juni 2008, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2008/jun/16/eu.immigration/print> (in het Engels).

waarvan we nu al zeggen dat ze voor het merendeel hoogst schadelijk zijn. Binnen deze bijdrage bespreken we niet de institutionele verwickelingen die het wetgevend parcours hebben uitgestippeld⁶. We merken gewoon op dat voor de eerste keer bij het aannemen van een richtlijn over migratiebeleid het Europees Parlement een echte beslissingsbevoegdheid had (en zelfs een veto), terwijl vroeger de Raad het laatste woord in deze aangelegenheid had⁷. We analyseren ook niet de standpunten van de verschillende Europese politieke groepen⁸, want dat zou een dossier op zich betekenen. De lezers kunnen hun eigen opinie vormen over de rol van het parlement en over de pertinentie van de argumenten over en weer, afgemeten aan de inhoud van de goedgekeurde tekst, en van de kritische analyses van de ngo's, die voor het merendeel dode letter zijn gebleven⁹. Het is de hoofdbedoeling van dit artikel om in grote lijnen de

⁶ Over de verschillende stappen van het proces en over de wijzigingen die aan de initiële tekst werden aangebracht, raadpleegt u de vergelijkende tabel van de teksten, artikel per artikel op de website (dit document dateert van 29 mei 2008, dus van voor de definitieve stemming):

http://www.directivedelahonte.org/downloads/text_coreper.pdf

⁷ Zie artikel 63, lid 1, punt 3) b) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (EG Verdrag), waardoor de medebeslissingsprocedure mogelijk is, dit is een procedure die geregeld wordt bij artikel 251 van hetzelfde Verdrag. Tekst te vinden op:

http://eur-lex.europa.eu/nl/treaties/dat/12002E/pdf/12002E_NL.pdf

⁸ We sporen onze lezers zeer sterk aan de bloemlezing van parlementaire interventies te lezen die de stemming van 18 juni 2008 voorafgingen:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20080617&secondRef=ITEM-004&language=NL&ring=A6-2007-0339> en

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20080618&secondRef=ITEM-007&language=NL&ring=A6-2007-0339#3-171>

⁹ Voor de standpunten van de NGO's, zie met name *Caritas Europa issues statement on EP's vote on Return Directive*, 19 juni 2008 (enkel in het Engels),

<http://www.caritas-europa.org/code/EN/migr.asp?Page=834>; Standpunt van Caritas America Latina, *Las Caritas de América Latina y el Caribe frente a la Directiva del Parlamento Europeo*, juli 2008, (enkel in het Spaans) <http://www.caritas.org/includes/pdf/selaccCaritas.pdf>; Persbericht van de *European Council on Refugees and Exiles (ECRE)*, *Returns directive EU fails to uphold human rights*, 18 juni 2008 (enkel in het Engels), <http://www.ecre.org/files/ECRE%20press%20release%20Returns%20Dir.pdf>; Brief van 30 mei 2008 aan de Europese parlementairen, ondertekend door de christelijke ngo's (waaronder Caritas Europa) <http://www.caritas-europa.org/module/FileLib/080530LettredesEglisesUEetONGChrtiennessurdirectiveretourFR.pdf>;

Permanente commissie van deskundigen internationaal vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht (Commissie Meijers), *Mandatory expulsion and entry ban decisions in Returns Directive violate general principles of Community law*, brief aan de leden van de Commissie LIBE van het Europees parlement, 27 mei 2008 (enkel in het Engels),

http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/Commentaren/2008/CM08010%20VIII%20Mandatory%20expulsion%20and%20entry%20ban%20decisions%20in%20Returns%20Richtlijn_LIBE.pdf;

Commissie Meijers, *Richtlijn over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven*, 2005-0167 (COD), COM(2005) 391; brief aan Manfred Weber, rapporteur in het Europees parlement, 10 december 2007 [http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/commentaren/2007/cm0717%20i%20note%20return%20richtlijn%20com%20\(2005\)%20391.pdf](http://www.commissie-meijers.nl/assets/commissiemeijers/commentaren/2007/cm0717%20i%20note%20return%20richtlijn%20com%20(2005)%20391.pdf);

FIDH, *The FIDH calls for the suspension of the text's adoption until it conforms to Member States international human rights obligations*, 6 mei 2008, <http://www.fidh.org/spip.php?article5484>; ECRE-Amnesty International, *'Returns' Directive: European Parliament and Member States risk compromising respect for migrants rights*,

bepalingen van de op 18 juni 2008 goedgekeurde richtlijn te analyseren¹⁰. In de pers en in de campagnes van verschillende verenigingen werd in essentie het schijnlicht geworpen op de duur van de opsluiting en op het inreisverbod, dat dikwijls als verbanning wordt gekwalificeerd. Het gaat er hier om een overzicht te geven van het geheel van de voorziene mechanismen en om te trachten duidelijk te maken hoe ze vreemdelingen treffen die zich in een onregelmatige situatie bevinden.

Vervolgens verdiepen we ons op de vrijwillige terugkeer. We vergelijken de letter met wat de medewerkers van de cel vrijwillige terugkeer van Caritas International en van de sociale dienst van Brabantia in de praktijk ervaren.

II. Schets van de inhoud van de richtlijn

II. 1. Minimale standaarden maar geen enkele garantie tegen een verslechtering van de rechten

Vooraf dringt zich een opmerking op. De richtlijn voorziet in procedures en minimale standaard zonder de *standstill*-verplichting. Dat betekent dat de Lidstaten geen enkele verplichting hebben om het momenteel in hun respectievelijke nationale wetgevingen bestaande beschermingsniveau te handhaven. Ze kunnen de meest gunstige regels handhaven of wijzigen, op voorwaarde dat die regels verenigbaar blijven met de richtlijn. Niets verhindert de Lidstaten om te profiteren van de omzetting van deze richtlijn om maatregelen te nemen die voor vreemdelingen minder gunstig zijn dan hun huidige nationale reglementering.

<http://www.ecre.org/files/ECRE%20AI%20Joint%20PR%20Returns%20Richtlijn.pdf>; *Comments on the European Commission's Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals COM (2005) 391*, maart 2006 (enkel in het Engels)

<http://www.caritas-europa.org/module/FileLib/060313returnrichtlijn-finalChrcomments.pdf>; Collectief van NGO's (waaronder ECRE, Amnesty International, Caritas Europa), *Common principles on removal of irregular migrants and rejected asylum seekers*, augustus 2005

<http://www.caritas-europa.org/module/FileLib/050801NGOCommonprinciplesonremovalEN.pdf>;

United nations experts express concerns about proposed European Union return directive, 19 juni 2008 (enkel in het Engels),

[http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/\(httpNewsByYear_en\)/D118BCB307CB5FDDC125748A00354A8A?OpenDocument](http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/(httpNewsByYear_en)/D118BCB307CB5FDDC125748A00354A8A?OpenDocument)

¹⁰ Deze tekst is te vinden op <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0293+0+DOC+XML+V0//NL>. Op 16 december 2008, heeft de Raad de definitieve versie formeel aangenomen onder de vorm van de "richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven" (Publicatieblad van de Europees Unie, L 348, 24.12.2008, pp. 98-107) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:NL:PDF>

II. 2. Op wie is de richtlijn van toepassing?

De richtlijn is enkel van toepassing op onderdanen van derde landen (en niet op de burgers van de 27 Lidstaten van de EU¹¹). Bovendien kunnen de Lidstaten de volgende twee categorieën uitsluiten uit de voorziene normen¹²:

- Zij jegens wie een maatregel tot weigering van toegang is genomen of die door de bevoegde autoriteiten zijn aangehouden wegens het op onregelmatige wijze overschrijden van de grens, en die vervolgens geen verblijfsvergunning hebben gekregen¹³
- Zij die verwijderd zijn om redenen in verband met strafrechtelijke sancties of uitleveringsprocedures¹⁴.

II. 3. De fase van het terugkeerbesluit

De Staten kunnen een terugkeerbesluit afleveren aan de mensen die zich illegaal op hun grondgebied bevinden. We merken op dat – juridisch gezien – de Staten nooit verplicht zijn een terugkeerbesluit af te leveren aan mensen die illegaal verblijven maar anderzijds kan de overheid een verblijfsvergunning afleveren wegens humanitaire of andere redenen¹⁵. Op politiek vlak wordt er evenwel zware druk uitgeoefend opdat de verwijdering van mensen die illegaal verblijven een algemeen beginsel van de Europese Unie zou worden¹⁶.

¹¹ Artikel 2.3 sluit uit zijn toepassingsveld personen uit, “die onder het Gemeenschapsrecht inzake vrij verkeer vallen in de zin van artikel 2, punt 5, van de Schengengrenscore”. Sommigen bekritiseren deze beperking van de richtlijn tot onderdanen van derde landen en pleiten voor gelijkaardige garanties voor EU-onderdanen. Zie Commissie Meijers, Note on the Proposal for a Directive on Common Standards and Procedures in Member States for Returning Illegally Staying Third Country Nationals 2005-0167 (COD), COM(2005) 391, <http://www.statewatch.org/news/2007/dec/eu-returns-standing-com.pdf>

¹² Ze zijn uitgesloten van de toepassing van de Richtlijn, maar de Richtlijn moedigt de Lidstaten aan sommige, als fundamenteel beschouwde beginselen voor deze personen te respecteren, (zie artikel 4.4 van de richtlijn).

¹³ Zie artikel 2.1.a) van de richtlijn dat verwijst naar artikel 13 van de *Schengengrenscore*. Die bepaling voorziet er met name in dat iemand die een inreisverbod krijgt, een gemotiveerde schriftelijke beslissing moet krijgen, waartegen een niet-schorsend beroep tegen moet kunnen worden ingesteld (Zie Verordening Nr. 562/2006/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2006 tot vaststelling van een communautaire code betreffende de overschrijding van de grenzen door personen (Schengengrenscore), Pb. L 105 van 13.4.2006, p. 1, geconsolideerde versie:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006R0562:20080410:NL:PDF>)

¹⁴ Interpol omschrijft een uitlevering als “het ter beschikking stellen door een Staat (de verzochte Staat) van een individu dat zich op zijn grondgebied bevindt aan een andere Staat (de verzoekende Staat) die dat individu zoekt, ofwel om het te berechten voor een inbreuk die het heeft begaan, ofwel om het individu de veroordeling te laten ondergaan die de rechtbanken al tegen hem hebben uitgesproken”. <http://www.interpol.int/Public/ICPO/LegalMaterials/FactSheets/FS11fr.asp>.

¹⁵ Artikel 6.4 van de richtlijn.

¹⁶ De Europese Commissie stelt: “*Als er een reële dreiging is van gedwongen terugkeer, die daarop ook wordt uitgevoerd, geeft dit een duidelijk signaal aan illegaal in de lidstaten verblijvende personen en aan potentiële illegale migranten buiten de EU, dat illegale binnenkomst en illegaal verblijf niet leiden tot de*

II. 3. 1) Terugkeren naar waar?

Logischerwijs bepaalt de richtlijn dat de Staten een “terugkeerbesluit”¹⁷ afleveren aan de mensen die niet of niet meer legaal verblijven¹⁸. De terugkeer kan niet alleen gebeuren naar het land van herkomst van de vreemdeling, maar ook naar een transitland of naar een derde land waar de vreemdeling zou worden toegelaten¹⁹. De tekst maakt het mogelijk dat iemand wordt teruggestuurd naar een land waarmee hij of zij geen of weinig banden heeft, onder meer landen die de vreemdelingen moeten aanvaarden krachtens overnameovereenkomsten²⁰.

Wanneer een vreemdeling een verblijfsvergunning heeft in een andere Lidstaat, krijgt hij het bevel om onmiddellijk naar die Lidstaat te gaan²¹.

Als hij geen gevolg geeft aan dat bevel, of om redenen van openbare orde, kan hij worden teruggestuurd naar zijn land van herkomst, naar een transitland of naar een derde land.

gewenste stabiele vorm van verblijf. Het moet duidelijk worden gemaakt, dat onderdanen van derde landen de EU in beginsel moeten verlaten wanneer er geen rechtsgrond is op basis waarvan zij permanent of tijdelijk in de EU kunnen blijven en wanneer de lidstaat geen wettelijke verplichting heeft om hun verblijf op zijn grondgebied te dulden.

De mogelijkheid van gedwongen terugkeer is van essentieel belang om te garanderen dat het toelatingsbeleid niet wordt ondermijnd en de beginselen van de rechtsstaat worden nageleefd, wat een wezenlijk kenmerk is van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid. Een geloofwaardig beleid inzake gedwongen terugkeer kan er tevens voor zorgen dat er een breed maatschappelijk draagvlak ontstaat voor de komst van personen die werkelijk bescherming nodig hebben en van nieuwe, legale immigranten in het kader van een soepeler toelatingsbeleid, in het bijzonder voor arbeidsmigranten.” Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement over een communautair terugkeerbeleid ten aanzien van personen die illegaal in de Europese Unie verblijven COM (2002) 564 definitief, 14 oktober 2002, p 8.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0564:FIN:NL:PDF>. We kunnen ons afvragen of dat wat de Commissie “een geloofwaardig beleid inzake gedwongen terugkeer” noemt, die het gebruik van grote repressieve middelen met zich brengt (opsluiting, politiebegeleiding, geweld...) daarentegen er niet toe leidt dat alle migranten in de ogen van de opinie worden gecriminaliseerd, met inbegrip van degenen die internationale bescherming nodig hebben. In een tekst op datum van 17 juni 2008 beschouwt de Commissie “een duurzaam en effectief terugkeerbeleid” als één van de “tien gemeenschappelijke beginselen voorgesteld als uitgangspunt voor het gemeenschappelijk immigratiebeleid”. De Commissie stelt “Grootschalige en ongedifferentieerde regularisaties van illegale immigranten moeten worden vermeden; individuele regularisaties op basis van eerlijke en transparante criteria moeten mogelijk blijven.” Zie: Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, Een gemeenschappelijk immigratiebeleid voor Europa: beginselen, maatregelen en instrumenten, COM (2008) 359 definitief, p. 12, 15-16. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:NL:PDF>

¹⁷ Generieke term die in de richtlijn wordt gebruikt. In de Belgische wetgeving wordt meestal de term “bevel om het grondgebied te verlaten” gebruikt. In sommige gevallen kan het besluit een Ministerieel Besluit tot terugwijzing of een Koninklijk Besluit tot uitzetting zijn.

¹⁸ Artikel 6 van de richtlijn.

¹⁹ Artikel 3, 3) van de richtlijn.

²⁰ Op Europees vlak werden tal van dit soort akkoorden afgesloten, maar België heeft ook bilaterale akkoorden met sommige landen. Zie de lijst in de “Nieuwsbrief Terugkeerpraktijken” van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. http://www.vluchtelingenwerk.be/thema/terugkeer_nieuwsbrief.php

²¹ Artikel 6.2 van de richtlijn.

II. 3. 2) Terugkeer naar een ander land van de EU?

Uit de tekst kunnen we ook besluiten dat de – eventueel met dwang – naar een ander land van de EU overgebrachte personen – onder meer op basis van de Dublinverordening of op basis van andere bilaterale akkoorden²² – de garanties die bij de richtlijn voor de transfer zijn voorzien geweigerd kunnen worden²³. Die garanties zijn dan enkel van toepassing nadat de Lidstaat die de vreemdeling op haar grondgebied heeft teruggenomen, een terugkeerbesluit heeft genomen.

II. 3. 3) Mogelijkheid van bijzondere schorsing

Als een procedure ten aanzien van een vreemdeling “voor de verlenging van de geldigheidsduur van zijn verblijfsvergunning of een andere vorm van toestemming tot verblijf” loopt, “overweegt (de lidstaat) ervan af te zien een terugkeerbesluit uit te vaardigen zolang de procedure loopt”²⁴. Dat verhindert niet dat een Staat een einde kan stellen aan het verblijf van een vreemdeling door hem tegelijkertijd een terugkeerbesluit te betekenen²⁵.

II. 4. Een voorstel van vrijwillige terugkeer voorafgaand aan de uitzetting?

De Europese Commissie stelt: “Er dient zoveel mogelijk voorrang te worden gegeven aan zelfstandige terugkeer, om voor de hand liggende humane redenen, maar ook vanwege de kosten, de efficiëntie en de duurzaamheid”²⁶. De tekst van de richtlijn voorziet erin dat een terugkeerbesluit in principe in een termijn moet voorzien om de vreemdeling toe te laten het grondgebied vrijwillig te verlaten. Tijdens die termijn kan geen enkele uitzetting gebeuren, behalve om klaarblijkelijke redenen van openbare orde. Dat beginsel is wel lovenswaardig, maar op het terrein zal het meestal hoofdzakelijk dode letter blijven.

II. 4. 1) Geen automatisch recht

De Staten kunnen de mogelijkheid van vrijwillige terugkeer beperken tot vreemdelingen die het uitdrukkelijk aanvragen. De vreemdeling zal echter wel geïnformeerd dienen te worden over een mogelijkheid om een dergelijke aanvraag in te dienen²⁷.

²² Verordening Nr. 343/2003/EG van de Raad van 18 februari 2003 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek dat door een onderdaan van een derde land bij een van de lidstaten wordt ingediend, *Pb. L* 50, 25.02.2003, p. 1. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/nl/oj/2003/l_050/l_05020030225nl00010010.pdf

We merken dat er ook transfers kunnen gebeuren op basis van bilaterale akkoorden.

²³ Artikel 6.3 van de richtlijn.

²⁴ Artikel 6.5 van de richtlijn.

²⁵ Artikel 6.6 van de richtlijn.

²⁶ Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement over een communautair terugkeerbeleid ten aanzien van personen die illegaal in de Europese Unie verblijven COM (2002) 564 definitief, 14 oktober 2002, p. 8.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0564:FIN:NL:PDF>

²⁷ Artikel 7.1 van de richtlijn.

II. 4. 2) Een termijn van 7 tot 30 dagen

Naargelang de discretionaire macht van de Staten kan de termijn die een vreemdeling in principe krijgt om vrijwillig te vertrekken, variëren van 7 tot 30 dagen²⁸. De termijn kan per geval “met een passende periode” verlengd worden, op grond van specifieke omstandigheden, zoals het feit dat er schoolgaande kinderen zijn²⁹, maar het is duidelijk geen verplichting voor de Staat. Zoals we verder zullen aantonen is het evident dat die termijn in veel gevallen veel te kort is om mensen in staat te stellen hun terugkeer ernstig voor te bereiden teneinde duurzaam in hun land van herkomst te worden heropgenomen³⁰.

II. 4. 3) Veel categorieën zijn uitgesloten

De tekst³¹ laat de Lidstaten toe vreemdelingen elke mogelijkheid van terugkeer uit te sluiten:

- Diegene die een bedreiging voor de openbare veiligheid, de openbare orde of de nationale veiligheid vormen ;
- indien er een risico op onderduiken bestaat³²;
- wanneer een aanvraag voor een verblijfsvergunning frauduleus of “*kennelijk ongegrond*” is verklaard.

Op basis van die laatste formulering kunnen Staten tal van mensen uitsluiten die een verblijfstitel geweigerd is en met name een groot aantal afgewezen asielzoekers.

II. 4. 4) Weerslag op het inreisverbod

Zoals u al begrepen zal hebben, maakt de richtlijn het mogelijk zeer veel vreemdelingen uit te zetten, zonder dat ze vooraf enig voorstel van vrijwillige terugkeer hebben gekregen. Dit is des te meer verontrustend aangezien de weigering om een termijn voor vrijwillige terugkeer te verlenen automatisch een inreisverbod in de EU impliceert³³.

²⁸De termijn kan zelfs korter dan zeven dagen zijn in de uitsluitingsgevallen bedoeld bij artikel 7.4 van de richtlijn.

²⁹ Artikel 7.2 van de richtlijn.

³⁰ Zie punt III verderop.

³¹ Artikel 7.4 van de richtlijn.

³² Artikel 3, 7) stelt: "risico op onderduiken" betekent "het in een bepaald geval bestaan van redenen, gebaseerd op objectieve, in wetgeving vastgelegde criteria, om aan te nemen dat een onderdaan van een derde land jegens wie een terugkeerprocedure loopt, zal zal onttrekken aan het toezicht".

³³ Artikel 11.1 van de richtlijn. Zie verderop over het inreisverbod.

II. 5. De fase van de uitzetting

II. 5. 1) Is er een verplichting om uit te zetten?

Van zodra de voor de vrijwillige terugkeer toegestane termijn verstreken is (of wanneer geen termijn werd toegekend), moeten de Lidstaten de “nodige maatregelen” nemen om het terugkeerbesluit uit te voeren, namelijk de persoon uitzetten³⁴. Ze moeten ook voorzien in “een doeltreffend systeem (...) voor het toezicht op de verplichte terugkeer”³⁵.

Deze tekst stelt een soort van inspanningsverplichting in voor de Staten. Dat wil zeggen dat Staten die verzuimen mensen uit te zetten die een bevel hebben gekregen om het grondgebied te verlaten, in de toekomst als overtreder van het Europese recht aanzien kunnen worden en op deze basis sancties kunnen lopen³⁶.

II. 5. 2) Uitstel van uitzetting

Er wordt in voorzien dat de uitzetting geschorst moet worden als deze in strijd zou zijn met het beginsel van non-refoulement, of wanneer een opschortende beroepsprocedure werd ingesteld.

In alle andere gevallen hebben de Staten geen enkele verplichting, maar enkel de mogelijkheid om een uitzetting te schorsen, onder meer vanwege de medische toestand van de betrokkene, bij gebrek aan identificatie of samenwerking met de overheden van het land van herkomst³⁷.

II. 5. 3) Magere bijkomende garanties voor NBMV

De uitzetting van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) is helemaal niet verboden in de richtlijn. De Staten hebben evenwel twee bijkomende verplichtingen.

- De minderjarigen moeten vóór gelijk welk terugkeerbesluit, de nodige hulp krijgen van onafhankelijke instanties (anders dan de autoriteiten die de terugkeer uitvoeren).

- De Staten moeten ervoor zorgen dat – vóór enige uitzetting – de NBMV in het land van terugkeer door een familielid kan worden opgevangen, door een aangewezen voogd of door “adequate opvangfaciliteiten”³⁸.

³⁴ Artikel 8.1 van de richtlijn. We merken op dat de tekst de meer neutrale term “verwijdering” verkiest boven “uitzetting”.

³⁵ Artikel 8.6 van de richtlijn.

³⁶ In eerste instantie moet de Commissie controleren of de Lidstaten hun verplichtingen respecteren. Als de Commissie een inbreuk vaststelt, dan kan ze een niet-nakomingsprocedure instellen bij het Hof van Justitie van de EG (artikel 226 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, <http://eur-lex.europa.eu/nl/treaties/dat/11997E/htm/11997E.html#0173010078>).

³⁷ Artikel 9 van de richtlijn.

³⁸ Artikel 10.2.

Zoals het UNHCR onderstreept, wordt nergens omschreven wat begrepen moet worden onder “adequate opvangfaciliteiten”. Dit maakt het mogelijk een minderjarige terug te sturen zonder dat men er zeker van is, dat in het terugkeerland iemand hem wettelijk ten laste kan nemen³⁹.

II. 5. 4) Welke garantie tegen onevenredig geweld?

We weten maar al te goed dat, in België⁴⁰, het geweld dat reeds werd vastgesteld tijdens uitzettingsprocedures van vreemdelingen, één van de zwarte bladzijden vormt van het Europese immigratiebeleid⁴¹. We zouden ons er dan ook aan kunnen verwachten dat de richtlijn een strikt en uniform kader zou bepalen waardoor de vastgestelde misbruiken verhinderd kunnen worden. Welnu, de tekst zondigt hiertegen door zijn vage woordgebruik en stelt zich tevreden door aan te geven dat dwangmaatregelen enkel “als laatste middel” gebruikt mogen worden proportioneel moeten zijn en geen buitensporig geweld mogen inhouden⁴². Voor de rest stelt de tekst zich tevreden met een verwijzing naar de nationale wetgevingen, naar de grondrechten en naar de “gemeenschappelijke richtsnoeren”, die zijn aangenomen voor uitzettingen met het vliegtuig⁴³.

³⁹ UNHCR, *UNHCR Position on the Proposal for a Richtlijn on Common Standards and Procedures in Member States for Returning Illegally Staying Third-Country Nationals*, 16 juni 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4856322c.html>

⁴⁰ 2008 is de tiende “verjaardag” van de dood van Semira Adamu, de Nigeriaanse die gestikt is bij een ultieme uitzettingpoging. Sindsdien hebben de ngo’s tal van foutief geweld vastgesteld en gedocumenteerd (zie over dit onderwerp: *De situatie in de gesloten centra voor vreemdelingen*, oktober 2006. http://www.vluchtelingenwerk.be/pdf/RAPPORT_GESLOTEN_CENTRA.pdf)

⁴¹ België heeft uiteraard niet het monopolie, noch de zege ter zake. Zie over het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld: *Outsourcing abuse. The use and misuse of state-sanctioned force during the detention and removal of asylum seekers, A report by Birnberg Peirce & Partners, Medical Justice and the National Coalition of Anti-Deportation Campaigns*, juli 2008, 72 p. <http://www.medicaljustice.org.uk/images/stories/reports/outsourcing%20abuse.pdf>

⁴² Artikel 8.4. We merken op dat deze standaarden geen echte meerwaarde bieden voor de algemene beginselen van de Belgische wetgeving, waar de politie enkel maar macht mag gebruiken als ze legitiem, noodzakelijk en evenredig is. (zie artikel 37 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt). We trekken ook de aandacht op het Ministerieel besluit van 11 april 2000 houdende regeling van de voorwaarden inzake het vervoer aan boord van burgerlijke luchtvaartuigen, van passagiers met bijzondere veiligheidsrisico's (B.S. 14 april 2000). Volgens dat Besluit moet het gebruik van handboeien “strikt uitzonderlijk” blijven en kan daarover enkel maar beslist worden door de gezagvoerder. Twee praktijken zijn totaal verboden: enerzijds “het totaal of gedeeltelijk afsluiten van de ademhalingswegen” en anderzijds “het toedienen van kalmerende middelen of gelijk welk geneesmiddel met het oog op het bedwingen van de persoon tegen zijn wil in”

⁴³ Zie de bijlage bij Beschikking 2004/573/EG van de Raad van 29 april 2004 inzake het organiseren van gezamenlijke vluchten voor de verwijdering van onderdanen van derde landen tegen wie individuele verwijderingsmaatregelen zijn genomen van het grondgebied van twee of meer lidstaten (PB, L 261, 6 augustus 2004, p 28). Dit is het deel over de dwangmaatregelen: “3.2. Toepassing van dwangmaatregelen
a) Dwangmaatregelen worden uitgevoerd met inachtneming van de individuele rechten van de repatrianten.
b) Dwang mag worden uitgeoefend op personen die verwijdering weigeren of zich ertegen verzetten. Alle dwangmaatregelen zijn evenredig en overschrijden de grens van aanvaardbaar geweld niet. De waardigheid en fysieke integriteit van de repatriant worden gewaarborgd. Dientengevolge wordt in geval van twijfel een einde gemaakt aan de verwijdering, met inbegrip van de toepassing van wettelijke dwang op basis van het verzet en de gevaarlijkheid van de repatriant, volgens het principe “geen verwijdering tot elke prijs”.

In een overweging⁴⁴ wordt gerefereerd naar de “Twintig richtsnoeren inzake gedwongen terugkeer”⁴⁵, aangenomen op 4 mei 2005 door het Comité van Ministers van de Raad van Europa⁴⁶, maar helaas zijn die beginselen niet in de tekst van de richtlijn opgenomen. De richtlijn legt de Lidstaten dus niet op om zich te schikken naar deze standaarden. Toch kunnen we de practici van harte aanbevelen deze beginselen aandachtig te onderzoeken en te controleren of ze in de praktijk worden gerespecteerd. In sommige gevallen wanneer ze niet in acht worden genomen, kunnen ze aanleiding zijn tot een klacht⁴⁷.

c) Dwangmaatregelen mogen het vermogen van de repatriant om normaal adem te halen niet in gevaar brengen. In geval van gebruik van dwingend geweld wordt ervoor gezorgd dat de borstkas van de repatriant in verticale positie blijft en dat niets op zijn of haar borstkas drukt, zodat hij of zij normaal kan blijven ademen.

d) Zich verzettende repatrianten mogen worden geïmmobiliseerd met behulp van dwangmiddelen die hun waardigheid en fysieke integriteit niet in gevaar brengen.

e) De organiserende lidstaat en alle deelnemende lidstaten komen vóór de verwijderingsoperatie een lijst overeen van toegestane dwangmiddelen. Het gebruik van kalmerende middelen om verwijdering te vergemakkelijken is verboden behoudens noodmaatregelen om de veiligheid van de vlucht te waarborgen.

f) Alle begeleiders worden geïnformeerd over en zijn op de hoogte van de toegestane en verboden dwangmiddelen.

g) Onder dwang gehouden repatrianten blijven gedurende de vlucht onder permanent toezicht.

h) Het besluit om de dwangmiddelen tijdelijk te verwijderen wordt door de leider of de plaatsvervangend leider van de verwijderingsoperatie genomen.” Zie volledige tekst op:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:261:0028:0035:NL:PDF>

Zie ook: IATA / CAWG, *Guidelines on deportation and escort*, oktober 1999,

http://iata.org/WHIP/Files/WgId_0009/DepGuide03.pdf

⁴⁴ Zie de derde overweging van de richtlijn.

⁴⁵ Zie: Ad hoc Committee of Experts on the Legal Aspects of Territorial Asylum, Refugees and Stateless Persons (CAHAR). Comments on the Twenty guidelines on forced return (CM(2005)40 Laatste addendum, 20 mei 2005), Dit document kan in het bijzonder nuttig zijn, omdat de commentaren analyses bevatten van de compatibiliteit van sommige praktijken met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. In het Engels

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2005\)40&Language=lanEnglish&Ver=addfinal&Site=COE&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2005)40&Language=lanEnglish&Ver=addfinal&Site=COE&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=&BackColorLogged=FDC864) of in het Frans

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=838199&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>

⁴⁶ Ter herinnering: de Raad van Europa is een internationale organisatie die sinds 1949 bestaat en die momenteel 47 Europese Staten omvat. Samen met het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en de Parlementaire Vergadering, is het Comité van Ministers één van de belangrijke organen van de Raad van Europa. Zie: http://www.coe.int/t/nl/com/about_coe De Raad van Europa mag niet worden verward met de Raad van de Europese Unie (of ook wel de Europese Raad), die één van de instellingen van de Europese Unie is en waarvan 27 Staten lid zijn. Zie:

http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=242&lang=NL&mode=g

⁴⁷ Op basis van het document van het comité van deskundigen dat we hierboven hebben aangehaald, kan het niet in acht nemen van sommige leidende beginselen ertoe leiden schendingen van sommige bepalingen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) worden vastgesteld, bijvoorbeeld artikelen 2 (recht op leven), 3 (absoluut verbod van foltering en van onmenselijke of vernederende behandelingen) en 8 (recht op eerbiediging van privé-leven, familie- en gezinsleven). In de huidige stand van zaken is het EVRM enkel maar toepasselijk op gemeenschapsvlak als algemene beginselen van het Gemeenschapsrecht, (artikel 6.2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (huidige versie van de tekst: http://eur-lex.europa.eu/nl/treaties/dat/12002M/pdf/12002M_NL.pdf). Het Verdrag van Lissabon wijzigt deze bepaling, door erin te voorzien dat de Europese Unie direct het EVRM aanhangt (zie de tekst op: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:NL:HTML>), maar dat Verdrag is nog

II. 6. Het inreisverbod: een nieuwe vorm van verbanning

Het inreisverbod wordt omschreven als: de “administratieve of rechterlijke beslissing of handeling waarbij de betrokkene de toegang tot en het verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor een bepaalde termijn wordt verboden, samen met een terugkeerbesluit”⁴⁸.

II. 6. 1) Quasi automatisch verbod

In twee gevallen moeten de Lidstaten in principe een inreisverbod opleggen:

- indien er geen termijn voor vrijwillig vertrek is toegekend;
- wanneer de vreemdeling zijn terugkeerverplichting niet is nagekomen⁴⁹.

In alle andere gevallen kunnen de Staten de terugkeerbesluiten met een inreisverbod laten samengaan.

Op individuele basis kunnen de Lidstaten desalniettemin om humanitaire redenen geen inreisverbod opleggen. Ze kunnen ook gelijkaardige verboden schorsen of vernietigen⁵⁰.

II. 6. 2) Duur

Het wordt aan de Lidstaten gelaten om de duur van het verbod te bepalen, maar “in principe” mag het niet meer dan 5 jaar zijn. Deze maximumgrens, die niet absoluut dwingend voor de Staten lijkt te zijn, kan worden overschreden, zonder dat er een plafond is aangegeven, indien de betrokkene een ernstige bedreiging vormt voor de openbare orde, de openbare veiligheid of de nationale veiligheid⁵¹.

II. 6. 3) Verplichte raadpleging

Indien een Staat een verblijfstitel wil toekennen aan een vreemdeling waartegen een andere Lidstaat een inreisverbod heeft afgeleverd, moet de eerste Staat de tweede

niet in werking getreden en het is bekend dat het Verdrag in ernstige moeilijkheden verkeert door het Ierse “nee”. Hoe het ook zij, in de huidige stand van het recht kan de schending van deze beginselen is sommige flagrante gevallen dus aanzien worden als een schending van het gemeenschapsrecht. We moeten eveneens betreuren dat deze beginselen niet in de richtlijn zijn opgenomen, omdat dat de verdienste zou hebben dat de nationale standaarden weer tot bloei zou brengen.

⁴⁸ Artikel 3,6) van de richtlijn.

⁴⁹ Artikel 11.1 van de richtlijn. Er is evenwel in een uitzondering voorzien voor de slachtoffers van mensenhandel die een verblijfstitel hebben verkregen op basis van Richtlijn 2004/81/EG van de Raad van 29 april 2004 betreffende de verblijfstitel die in ruil voor samenwerking met de bevoegde autoriteiten wordt afgegeven aan onderdanen van derde landen die het slachtoffer zijn van mensenhandel of hulp hebben gekregen bij illegale immigratie, PB, L 261 van 6.8.2004, p. 19-23.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:261:0019:0023:NL:PDF>

⁵⁰ Artikel 11.3 van de richtlijn.

⁵¹ Artikel 11.2 van de richtlijn.

raadplegen vooraleer een besluit wordt genomen en moet zij rekening houden met haar advies⁵². De gegevens betreffende terugkeerverboden moeten worden opgeslagen in het Schengeninformatiesysteem van de tweede generatie (SIS II)⁵³.

II. 7. Motivering en vertaling van de besluiten

De besluiten voor terugkeer, uitzetting en inreisverbod moeten worden gemotiveerd (en moeten de feitelijke en rechtsgronden vermelden) en schriftelijk worden overgemaakt. De motivering kan beperkt zijn, met name om redenen van de handhaving van de openbare orde of van een lopende procedure⁵⁴.

Op vraag van de vreemdeling moet hem een schriftelijke of mondelinge vertaling worden gegeven van de belangrijkste elementen van het besluit, met inbegrip van informatie over mogelijke beroepsprocedures, in een taal die de betrokkene redelijkerwijze geacht kan worden te begrijpen⁵⁵. De Staten hebben het recht geen vertaling te geven aan vreemdelingen die illegaal op hun grondgebied zijn binnengekomen en die geen verblijfstitel hebben bekomen naar aanleiding daarvan⁵⁶.

II. 8. Daadwerkelijk rechtsmiddel

De vreemdeling moet een daadwerkelijk rechtsmiddel kunnen instellen tegen alle drie de besluiten (terugkeer, uitzetting, inreisverbod)⁵⁷ voor een onafhankelijk en onpartijdig orgaan, dat in staat moet zijn om deze besluiten te kunnen schorsen⁵⁸. Hij moet toegang hebben tot juridische adviseurs en vertalers, maar wanneer hij niet in staat is hen te

⁵² Artikel 11.4 van de richtlijn, die verwijst naar artikel 25 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst. (Overeenkomst van 19 juni 1990 ter uitvoering van het tussen de Regeringen van de Staten van de Benelux Economische Unie, de Bondsrepubliek Duitsland, en de Franse Republiek op 14 juni 1985 te Schengen gesloten akkoord betreffende de geleidelijke afschaffing van de controles aan de gemeenschappelijke grenzen, B.S. 15 oktober 1993).

⁵³ De 18de overweging verwijst naar de Verordening (EG) nr. 1987/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 betreffende de instelling, de werking en het gebruik van het Schengeninformatiesysteem van de tweede generatie (SIS II), Pb., L 381 van 28.12.2006, p. 4. Er is een nieuw wetsvoorstel van de Commissie nodig om te voorzien in de verplichting om in het SIS de bij de Richtlijn opgelegde inreisverboden te registreren (Zie punt 2 van de verklaring van de Commissie als bijlage bij de tekst die het Europees Parlement op 18 juni 2008 heeft aangenomen <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0293&language=NL>). Het spreekt voor zich dat de verdedigers van de mensenrechten in het bijzonder waakzaam moeten zijn bij discussies over het wetgevend proces.

⁵⁴ Artikel 12.1 van de richtlijn.

⁵⁵ Artikel 12.2 van de richtlijn.

⁵⁶ Artikel 12.3 van de richtlijn. In dit geval kan het besluit beperkt blijven tot een gewoon standaardformulier, waarvan de beginselen worden uitgelegd als “algemene informatiebladen”, opgesteld “in ten minste vijf van de talen die het meest worden gebruikt of het best worden begrepen door illegale migranten die de betrokken lidstaat binnenkomen”.

⁵⁷ Uitzettingsbesluiten kunnen onafhankelijk worden genomen (art 8.3 van de richtlijn), terwijl terugkeerbesluiten een inreisverbod “omvatten” (artikel 11.1 van de richtlijn).

⁵⁸ Artikelen 13.1 en 13.2 van de richtlijn.

betalen, dan zijn de Staten niet verplicht hem gratis juridische bijstand te leveren⁵⁹. Bovendien kunnen de Staten de juridische bijstand beperken tot beroepsprocedures die “een kans van slagen” hebben⁶⁰.

II. 9. Minimale rechten voor mensen die een schorsing hebben bekommen

Vreemdelingen die een termijn voor vrijwillige terugkeer of een schorsing van de uitzettingsmaatregel hebben bekommen, moeten een schriftelijke bevestiging krijgen van deze schorsing⁶¹. Bovendien moeten de Staten ervoor zorgen dat tijdens deze schorsingsperiode bepaalde beginselen worden gerespecteerd: de eenheid van de familie, de basisscholing van de minderjarigen, toegang tot dringende medische hulpverlening, noden van kwetsbare mensen⁶².

II. 10. Opsluiting

II. 10. 1) Voorwaarden

De Staten kunnen een vreemdeling met een administratief of gerechtelijk schriftelijk en gemotiveerd besluit “in bewaring houden”, op voorwaarde dat minder dwingende middelen niet voldoende zijn om zijn terugkeer te verzekeren. Anders dan de Commissie oorspronkelijk had vooropgesteld, bevat de richtlijn geen verplichting of dwingende beperking voor de opsluiting van kwetsbare mensen⁶³.

II. 10. 2) Duur

De opsluiting moet “zo kort mogelijk” zijn en “duurt niet langer dan de voortvarend uitgevoerde voorbereiding van de verwijdering”⁶⁴. De vreemdeling moet onmiddellijk in

⁵⁹ Artikelen 13.3 en 13.4 van de richtlijn.

⁶⁰ Artikel 15, leden 3 tot 6, van Richtlijn 2005/85/EG van 1 december 2005 betreffende minimumnormen voor de procedures in de lidstaten voor de toekenning of intrekking van de vluchtelingenstatus, waaraan artikel 13.4 van de richtlijn refereert.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:0034:NL:PDF>

⁶¹ Artikel 14.2 van de richtlijn.

⁶² Artikel 14.1 van de richtlijn.

⁶³ De Commissie vermeldde in haar Mededeling van oktober 2002 enkel volgende categorieën van personen: “personen die over het algemeen niet of slechts onder specifieke voorwaarden in bewaring kunnen worden gesteld:

- niet-begeleide kinderen en jongeren onder 18;
- ouderen, vooral wanneer toezicht vereist is;
- zwangere vrouwen, tenzij er duidelijk gevaar is dat zij zouden onderduiken en bewaring bij medisch advies wordt toegelaten;
- personen die aan ernstige aandoeningen lijden of psychisch ziek zijn;
- personen ten aanzien van wie onafhankelijk bewijs is geleverd dat zij in hechtenis zijn gefolterd of mishandeld voordat zij in de EU aankwamen;
- personen met een ernstige handicap” (zie COM (2002) 564 definitief, 14 oktober 2002, p 22.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0564:FIN:NL:PDF>)

⁶⁴ Artikel 15.1.

vrijheid worden gesteld “indien blijkt dat er (...) geen redelijk vooruitzicht op verwijdering meer is”⁶⁵.

De Staten bepalen de duur, die in principe de 6 maanden niet mag overschrijden⁶⁶. Deze duur kan echter om twee redenen met maximaal 12 maanden worden verlengd wanneer de uitzettingsprocedure langer kan duren ondanks de redelijke inspanningen van de Staat,:

- geen medewerking vanwege de vreemdeling;
- vertragingen van derde landen om de benodigde documenten te bekomen⁶⁷.

Met deze formulering kunnen we vrezen dat een maximale duur van 18 maanden in zeer veel gevallen de regel wordt en dit zelfs wanneer de vreemdeling totaal niet verantwoordelijk is voor de lange duur van de procedure.

De hieronder door ECRE⁶⁸ opgestelde tabel toont aan dat de maximale duur van opsluiting die momenteel van kracht is in veel Lidstaten, veel lager ligt dan de door de richtlijn voorziene maxima. We kunnen vrezen dat de nieuwe Europese standaard druk uitoefent om deze duur in veel landen te verhogen.

Maximum custody periods in the Member States	
France, Cyprus	32 days
Italy, Spain	40 days
Ireland	8 weeks
Portugal	60 days
Luxembourg, Greece	3 months
Slovenia, Slovakia, Czech Republic, Hungary, Romania	6 months
Belgium	8 months
Austria	10 months
Poland	12 months
Malta, Germany	18 months
Latvia	20 months
Denmark, Estonia, Finland, Lithuania, Netherlands, United Kingdom, Sweden.	unlimited duration

II. 10. 3) Beperkte rechterlijke toetsing

Als het opsluitingsbesluit niet door een rechter werd bevolen, dan moet er snel een rechterlijke toetsing gebeuren. Deze kan ofwel automatisch, ofwel op basis van de beroepsprocedure van de vreemdeling ingesteld worden. De vreemdeling moet

⁶⁵ Artikel 15.4.

⁶⁶ Artikel 15.5.

⁶⁷ Artikel 15.6 van de richtlijn.

⁶⁸ Bron: Persbericht van de European Council on Refugees and Exiles (ECRE), *Returns directive EU fails to uphold human rights*, 18 juni 2008 (enkel in het Engels), <http://www.ecre.org/files/ECRE%20press%20release%20Returns%20Dir.pdf>

“onmiddellijk” geïnformeerd worden vanaf het begin van zijn opsluiting over de mogelijkheid om een gerechtelijke procedure in te stellen.

Vervolgens moet er “met redelijke tussenpozen” een rechtelijke toetsing plaatsvinden “op verzoek van de onderdaan van een derde land of ambtshalve”, zonder dat dat automatisch gebeurt.

Deze bepaling is duidelijk onvoldoende omwille van verscheidene redenen. Vooreerst is er geen verplichting om een systematische rechterlijke toetsing in te stellen voor een maatregel tot vrijheidsontneming die door de administratie werd genomen. In dat opzicht moet worden opgemerkt dat in België iemand die wordt opgesloten enkel omdat hij geen geldige verblijfstitel heeft, een minder gunstig regime ondergaat dan iemand die van een misdaad wordt verdacht en in voorlopige hechtenis is genomen: die laatste heeft het recht dat een rechter systematisch de wettigheid en de opportuniteit van zijn opsluiting controleert⁶⁹. Ten tweede wordt er geen formaliteit opgelegd (schriftelijk document in begrijpelijke taal...) voor de modaliteiten om de informatie aan de vreemdeling over te maken over de beroepsprocedure. Het is waarschijnlijk dat deze verplichting in vele gevallen dode letter blijft⁷⁰. Ten derde garandeert de richtlijn geen gratis juridische bijstand voor deze beroepsprocedure.

In België stellen de waarnemers en de ngo's vast dat heel veel opgesloten vreemdelingen geen beroepsprocedure instellen tegen hun opsluiting, door onwetendheid van hun rechten of door gebrek aan vertrouwen in hun advocaat of in het gerechtelijk apparaat, zelfs wanneer ze objectief over elementen beschikken waardoor ze vrijgelaten kunnen worden⁷¹. De Belgische ervaring bewijst de noodzaak van een systematische rechterlijke controle om willekeur te vermijden. De verdedigers van de mensenrechten kunnen helaas niet rekenen op de richtlijn om een significante wijziging op dit niveau op te leggen.

II. 10. 4) Omstandigheden van de opsluiting

Vreemdelingen kunnen worden opgesloten in specifieke gesloten centra, maar ze kunnen ook in een gevangenis verblijven, op voorwaarde dat ze van de andere gevangenen gescheiden blijven⁷².

⁶⁹ Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.

⁷⁰ Zelfs wanneer erin voorzien is dat iedereen volgens het KB een onthaalbrochure moet krijgen (zie art. 17 van het KB van 2 augustus 2002 in België), dan stellen we vast dat dat in de praktijk niet altijd wordt gerespecteerd. In België zijn gevangenen zich er niet altijd van bewust dat ze recht hebben op een pro deo-advocaat, die een verzoek tot invrijheidsstelling kan indienen, volgens het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (Zie CGKR, *Jaarverslag Migratie 2007*, p. 152 http://www.diversiteit.be/?action=publicatie_detail&id=19&thema=2).

⁷¹ Zie in dat verband: CIRE, Vluchtelingenwerk Vlaanderen en JRS, *Recht op recht in de gesloten centra. De toegang tot de juridische bijstand in de gesloten centra in België*, november 2008, 154 p. <http://www.vluchtelingenwerk.be/bestanden/recht-op-recht.pdf>, ondertekend door een aantal NGO's waaronder Caritas International).

⁷² Artikel 16.1.

Toegang tot dringende medische hulpverlening en tot de behandeling van ziekten is gegarandeerd.

II. 10. 5) Contacten met de consulaire overheden, met de advocaten, met familie en met bezoekers van de ngo's

De contacten met de advocaat, met de familie en met de consulaire overheden worden enkel maar gegarandeerd op vraag van de vreemdeling en enkel maar “te gelegener tijd”⁷³. Bovendien wordt voorzien in bezoeken van internationale of niet-gouvernementele organisaties (ngo's), maar ze kunnen aan een toelating worden onderworpen⁷⁴.

De Staten moeten de gevangene informeren over zijn rechten en verplichtingen (reglement dat van toepassing is op de plaats van opsluiting, recht om internationale organisaties en ngo's te contacteren)⁷⁵.

II. 10. 6) Magere garanties voor minderjarigen en families

Niets belet dat kinderen worden opgesloten, dit wordt beschouwd als een maatregel, waarin “slechts in laatste instantie” en “voor een zo kort mogelijke periode”⁷⁶ mag worden voorzien. Er is geen verkorte maximumtermijn voorzien.

Niets in deze richtlijn verhindert dat minderjarigen gedurende 18 maanden opgesloten blijven. Het recht op vrije tijd en opvoeding van de minderjarigen moet worden gerespecteerd, maar enkel maar in functie van de duur van het verblijf⁷⁷. De gesloten centra moeten het privé-leven van de families respecteren⁷⁸. In die omstandigheden is het echt moeilijk te begrijpen dat de auteurs van de tekst durven bevestigen: “Tijdens bewaring van minderjarigen in afwachting van verwijdering dient het belang van het kind voorop te staan”⁷⁹.

⁷³ Artikel 16.2 van de richtlijn.

⁷⁴ Artikel 16.4 van de richtlijn. We merken op dat dit nu al in België het geval is. (Zie artikelen 42 tot 45 en 73 van het Koninklijk Besluit van 2 augustus 2002 houdende vaststelling van het regime en de werkingsmaatregelen, toepasbaar op de plaatsen gelegen op het Belgisch grondgebied, beheerd door de Dienst Vreemdelingenzaken, waar een vreemdeling wordt opgesloten, ter beschikking gesteld van de regering of vastgehouden, overeenkomstig de bepalingen vermeld in artikel 74/8, § 1, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, B.S. 12 september 2002).

⁷⁵ Artikel 16.5 van de richtlijn. Raar genoeg bevat deze bepaling geen uitdrukkelijke verplichting tot verstrekken van informatie over de concrete mogelijkheden om de familie, de consulaire overheden of een advocaat te contacteren.

⁷⁶ Artikel 17.1.

⁷⁷ Artikel 17.3.

⁷⁸ Artikel 17.2.

⁷⁹ Artikel 17.5.

III. Voorbereiden op vrijwillige terugkeer in het kader van de Richtlijn terugkeer, mission impossible?⁸⁰

We hebben gezien dat de richtlijn voorziet in een termijn tussen de 7 en 30 dagen om de mensen de kans te geven vrijwillig aan een terugkeerbesluit een gevolg te geven. De Staten kunnen deze termijn verlengen, maar ze zijn er niet formeel toe verplicht. Het is van bijzonder belang dat deze termijn wordt gerespecteerd. Een inreisverbod moet immers verplicht worden opgelegd “indien niet aan de terugkeerverplichting is voldaan”⁸¹. Zou het mogelijk zijn een gelijkaardig verbod op te leggen als de vreemdeling het grondgebied geheel vrijwillig verlaat, maar na de termijn die hem bij het besluit is toegekend? Dat staat er niet uitdrukkelijk in en het tegengestelde kan worden verdedigd. Het risico blijft bestaan dat een inreisverbod wordt gecodeerd in het Schengeninformatiesysteem van zodra de “gratietermijn” verlopen is. In sommige gevallen kan het dus voorvallen dat de enige manier om de Europese verbanning te vermijden erin bestaat om het grondgebied binnen een heel korte termijn te verlaten.

Is het mogelijk en realistisch om een vrijwillige terugkeer tot een goed einde te brengen als men slechts over dertig dagen beschikt? We trachten hierop een antwoord te geven dankzij de ervaring van de medewerkers op het terrein.

Volgens de IOM (International Organisatie voor Migratie) bedroeg de gemiddelde wachttijd in 2007, 26 dagen⁸². De tabel hieronder toont aan dat, op de 2.593 mensen die in 2007 het REAB-programma voor vrijwillige terugkeer hebben gebruikt, bijna een kwart van hen meer dan een maand hebben gewacht om te vertrekken, om redenen die veelal vreemd aan hun wil waren.

Duration of a REAB file in days	Total Number of returnees	%
1 - 10	645	25%
11 - 20	880	34%
21 - 30	454	18%
31 - 60	406	16%
61 - 90	93	4%
91 - 120	55	2%
> 120	60	2%
Grand Total	2593	100%

Van de dossiers die de sociale dienst CAW Brabantia (antenne Caritas International) voor de eerste zes maanden van 2008 heeft behandeld, was de gemiddelde termijn 23 dagen⁸³.

⁸⁰ Dit hoofdstuk is opgesteld met medewerking van Thomas Jezequel en Bart Cosyns, medewerkers bij de Cel Vrijwillige Terugkeer van Caritas International en Daniel Lepère en Sabine Luppens (respectievelijk verantwoordelijke voor het steunpunt en maatschappelijk werkster bij de sociale dienst CAW Brabantia).

⁸¹ Artikel 11.1.

⁸² Deze statistieken zijn afkomstig van het Jaarverslag 2007 van het REAB-programma van het IOM <http://www.belgium.iom.int/REAB/documents/EN/AnnualReport/FinalReport2007.pdf>

⁸³ Statistieken die Daniel Lepère – verantwoordelijke voor het steunpunt van de sociale dienst – zo vriendelijk is geweest bijeen te garen.

Het betreft de termijn begrepen tussen de dag van indiening van een dossier voor vrijwillige terugkeer en het feitelijk vertrek. De termijn van 30 dagen zoals is voorzien bij de richtlijn, begint te lopen vanaf de betekening van het terugkeerbesluit. Het gebeurt evenwel dikwijls dat mensen al een zekere tijd een bevel om het grondgebied te verlaten hebben ontvangen vooraleer ze beslissen om een aanvraag in te dienen.

Vervolgens stelt zich het probleem van de vervoerstitel. Mensen met een geldig paspoort kunnen dan wel snel hun terugkeer organiseren, maar veel kandidaten moeten zich in contact stellen met de ambassade van hun land om er reisdocumenten te bekomen. In sommige gevallen moeten ze hun nationaliteit bewijzen middels een geboorteakte of uittreksels uit de burgerlijke stand. De termijnen variëren dus sterk naargelang de situatie van de migranten, maar ook naargelang de medewerking van hun land. Aldus kan een gemengd koppel uit ex-Joegoslavië grote moeilijkheden ondervinden, net zoals iemand uit Bhutan⁸⁴.

In sommige gevallen kunnen mensen, die echt willen terugkeren naar hun land in Europa, geblokkeerd blijven door een administratieve impasse. De sociale dienst Brabantia, (antenne Caritas International) werd geconfronteerd met het geval van een Angolese vrouw, moeder van twee kinderen. Haar kinderen waren in Angola geboren, maar er was geen enkel bewijs van hun nationaliteit, noch van een verwantschapsband. Het consulaat van Angola weigerde een eventuele DNA-test te erkennen. Deze vrouw kon dus – omwille van redenen die vreemd aan haar wil waren – niet vrijwillig terugkeren naar haar land. Een maximumtermijn van een maand is dus in tal van gelijkaardige gevallen totaal onaangepast.

Tot slot, zelfs wanneer alle administratieve problemen zijn opgelost, kunnen de vertrekken nog door een conjunctureel probleem worden vertraagd: plaatsgebrek in vliegtuigen, vooral tijdens de zomer of de schoolvakanties, hetgeen de termijn behoorlijk kan verlengen.

Bovendien merkt de IOM ook op dat de wachttijd voor kwetsbare gevallen (medische problemen, niet-begeleide minderjarigen), het dubbel of zelfs het drievoudige van de duur van 30 dagen bereikt, waarin in de richtlijn is voorzien.

Departures 2007	Medical Cases	Trafficked Cases	Unaccompanied Minors
Processing time	77 days	56 days	108 days

In sommige gevallen kunnen mensen die naar hun land van oorsprong terugkeren genieten van een bijkomende premie met het oog op duurzame reïntegratie. Tussen januari en juni 2008 zijn 190 mensen naar hun land van herkomst zijn teruggekeerd met

⁸⁴ Zie het belangrijke werkinstrument “Nieuwsbrief Terugkeerpraktijk” van Vluchtelingenwerk Vlaanderen, waarin land per land informatie over vrijwillige en gedwongen terugkeermogelijkheden staat en of er overnameovereenkomsten of informele overeenkomsten bestaan (en waarmee dus het risico op uitzetting of van langdurige opsluiting kan worden ingeschat). Gratis abonnement op terugkeer@vluchtelingenwerk.be.

het reïntegratieprogramma van Caritas International⁸⁵. In dat geval gebeurt de voorbereiding van een project in samenwerking met een lokale partner, naargelang de mogelijkheden en wensen van de kandidaat voor de terugkeer. De projecten kunnen verschillende vormen aannemen: kleine ondernemingen (winkels, landbouw, taxi's...), volgen van een opleiding, herstel van het familiale woning ter plaatse... Het spreekt voor zich dat voor de voorbereiding van een dergelijk project meer tijd nodig is dan gewoon een vliegtuigticket reserveren.

Deze korte schets toont dat een maximale termijn van dertig dagen, te rekenen vanaf het besluit om het bevel te geven om het grondgebied te verlaten, onrealistisch is om een vrijwillige terugkeer tot een goed einde te brengen. Deze, bij de richtlijn bepaalde te korte termijn riskeert in een absurde situatie te eindigen. Veel mensen riskeren ondanks alles in het Schengeninformatiesysteem te worden geregistreerd en hun toegang tot de Europese Unie gedurende vijf jaar verboden te zien, net zoals de mensen die met dwang zijn uitgezet, terwijl ze vrijwillig het grondgebied wilden verlaten! Dit kan gebeuren zelfs wanneer de overschrijding van de termijn niet te wijten is aan de mensen zelf (administratieve traagheid, contacten met een lokale partner...). Veel mensen moeten op de goodwill van de Staten een beroep doen om de termijn te verlengen en om het stigma van de verbanning trachten te vermijden. In de Staten die zich niet soepel opstellen om deze termijn van dertig dagen te verlengen, ondervinden de sociale diensten die de vrijwillige terugkeer voorstellen, zeer grote druk om bij hoogdringheid te werken spoedsituatie te werken.

Besluit

Strikt juridisch gesproken is het moeilijk om het recht van Staten te betwisten om mensen uit te zetten die illegaal verblijven, dat wordt namelijk aanzien als een eigenschap van hun soevereiniteit. Niettemin moeten de Staten van de Europese Unie bij het implementeren van deze maatregelen de grondrechten van de vreemdelingen respecteren⁸⁶.

De Europese richtlijn over de terugkeer vestigt duidelijk de aandacht op de intentie om doeltreffend het uitzettingsrecht van de Staten in te richten en om dat recht op Europees vlak te coördineren. Binnen deze optiek bekrachtigt deze richtlijn praktijken die voor veel kritiek vatbaar zijn en geeft het een vorm van "legitimititeit" aan het gebruik van repressieve middelen (opsluiting, codering op schaal van de EU en verbanning). Ondanks de repressieve aard ervan, had de richtlijn toch een lichte, maar gevoelige verbetering

⁸⁵ Als we de cijfers van het eerste semester extrapoleren, dan schatten we dat in 2008 400 mensen geholpen worden. Sinds het begin van het jaar zijn er enkele "sterke" landen: Mongolië (15 mensen), Nepal (16), Brazilië (26) en Oekraïne (37). In mindere mate zijn ook Kirgizië en Kosovo, maar ook Guinee en Togo erg in trek. (Zie Newsletter Reïntegratie & Terugkeer van Caritas international, nr. 4, juli 2008, p. 1. http://www.caritas-int.be/fileadmin/pdf/reintegratie_terugkeer/terugkeer-reintegratie-072008.pdf)

⁸⁶ Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens herinnert er dikwijls aan dat de Lidstaten een "onmiskkenbaar recht hebben om de toegang en het verblijf van vreemdelingen op hun grondgebied te controleren", wat niet verhindert dat hun fundamentele rechten gerespecteerd moeten worden (bijvoorbeeld: EHRM Riad en Idiab c. België, 24 januari 2008, §70).

kunnen teweegbrengen in sommige praktijken, bijvoorbeeld door te verbieden kwetsbare personen op te sluiten en door een onafhankelijk controlemechanisme in te stellen tegen de uitzettingsprocedures. Bij de analyse moeten we helaas vaststellen dat de tekst geen meerwaarde biedt, maar dat het zich eerder onder de bestaande standaarden inzake mensenrechten situeert. Vele ngo's, waaronder Caritas Europa⁸⁷ hebben hierop kritisch gereageerd. Als men zich houdt aan de richtlijn, dan verhindert niets dat een Staat gedurende 18 maanden een kind, een gehandicapte, of iemand met psychologische problemen opsluit als de ambassade weigert een doorgangsbewijs af te leveren. Zelfs op vlak van de garanties van de procedure moeten we teleurgesteld zijn. Hoe durft men nog te spreken over een "doeltreffend rechtsmiddel" tegen het uitzettingsbesluit of een besluit om iemand zonder papieren op te sluiten, wanneer juridische bijstand niet in alle Staten gegarandeerd is?

Hoewel de richtlijn terugkeer nog niet van toepassing is en in de praktijk waarschijnlijk de eerstkomende maanden (of jaren) nog geen invloed zal hebben⁸⁸, hebben diegenen die mensen zonder papieren raad geven en verdedigen er alle belang bij om er zo snel mogelijk kennis van te nemen. Het belang is dubbel. Vooreerst zal de omzetting van de richtlijn de verdienste hebben gehad een internationaal debat op gang te brengen over het Europese migratiebeleid. Het wekt heel heftige reacties op tegen de criminalisering van clandestiene immigranten die elders een betere toekomst proberen te vinden, zoals een groot aantal Europeanen in het verleden heeft gedaan. Sommige reacties gaan zover dat ze het recht van de Staten in vraag stellen om vreemdelingen die illegaal verblijven uit te zetten⁸⁹. Vervolgens bestaat er geen twijfel dat de richtlijn binnenkort op het Belgische toneel aan de orde komt. We moeten bijzonder waakzaam zijn dat sommige bestaande garanties niet bijgeschaafd worden wanneer het Europese recht dat niet noodzakelijkerwijs oplegt. We hopen dat dit dossier de waakzaamheid van elkeen die begaan is met de mensen zonder papieren zal aan wakkeren.

⁸⁷ Zie de referenties vernoemd in de voetnoot bij het begin van dit artikel.

⁸⁸ Artikel 20 van de richtlijn luidt als volgt: "1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk 24 december 2010 aan deze richtlijn te voldoen. Wat artikel 13, lid 4, betreft (i.v.m. juridische bijstand, Nota M.B.), doen de lidstaten de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk 24 december 2011 aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie onverwijld de tekst van die bepalingen mede."

⁸⁹ Zie in het bijzonder de stelling van Caritas America Latina, waarin wordt onderstreept: "Resulta alarmante que la Europa culta, tradicional tierra de asilo y muy rica, haya aprobado esta Directiva para expulsar a los inmigrantes irregulares. Es doloroso constatar que representantes de países como Francia, Italia, España, Alemania, Holanda, Inglaterra, etc., cuyas migraciones en tiempos coloniales hacia América, Asia y Africa representaron para ellos no sólo una inmensa apertura de horizontes sino también la concreta posibilidad de crecimiento económico, hayan olvidado esa historia reciente y voten y aprueben ahora, de manera tan intempestiva, esta Directiva inhumana." (Stelling van Caritas America Latina, *Las Caritas de América Latina y el Caribe frente a la Directiva del Parlamento Europeo*, juli 2008, (enkel in het Spaans) <http://www.caritas.org/includes/pdf/selaccCaritas.pdf>). Daarnaast willen sommige Latijns-Amerikaanse landen dat de EU het onderscheid tussen legale en illegale migratie opheft. Het is overigens interessant om vast te stellen dat een Richtlijn die het recht op uitzetting van de Lidstaten regelt, ertoe leidt dat dit recht politiek wordt betwist door de landen die commercieel onderhandelen met de EU (om humanitaire maar ook om economische redenen, omdat de financiële transfers van migranten een niet te miskennen financiële hulpbron betekent voor sommige Latijns-Amerikaanse landen).

OPENBARE ZITTING

Indrukken van een hoorzitting bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

Sinds ons vorig bezoek is de situatie gevoelig verbeterd op vlak van de omstandigheden van de hoorzittingen⁹⁰. De ruimte blijft erg klein, maar voortaan staan er een tiental stoelen, waar de advocaten en het publiek de debatten in aanvaardbare toestanden kunnen bijwonen. Dat kunnen we enkel maar toejuichen. Voor wat de inhoud betreft, is de kans groot dat de amateurs van vlammende pleidooien en passionele sprekers, ontgoocheld zullen zijn. Op de 22 zaken die voor het vernietigingscontentieux van 10 maart 2008 werden behandeld, volstonden 9 raden ermee naar de schriftelijke stukken van de procedure te verwijzen. Sommigen wilden toch uitleg geven, zoals die advocaat die aan de voorzitter vroeg om te kunnen wachten op zijn cliënt, die de hoorzitting wilde bijwonen. De voorzitter weigerde, omdat het debat sloeg op juridische kwesties en dat er hoe dan ook aan niemand direct vragen waren om te stellen. Een advocate haalde de delicate situatie van haar Nigeriaanse cliënt aan, die geen band meer heeft met zijn land en bij een oom in België woont. De advocate van de Dienst Vreemdelingenzaken hield voet bij stuk: hij moest een aanvraag indienen bij de Belgische ambassade in zijn land.

Voor sommige zeldzame dossiers verdedigden de mensen zich zonder advocaat. Dat is het geval met een koppel dat besloten had gelijk te krijgen. De Dienst Vreemdelingenzaken had één van de echtgenoten een aanvraag tot vestiging geweigerd, omdat niet bewezen was dat ze samenwoonden. Die beslissing werd genomen op basis van een negatief rapport van een wijkagent. Misschien waren ze verhuisd zonder de gemeente te informeren? Of misschien was de agent naar hun verblijfplaats gegaan toen ze afwezig waren en besloot hij dat er geen samenwoning was, zoals we heel dikwijls meemaken? Hoe het ook zij, die mensen begrepen de beslissing niet en trachtten de rechter het absurde karakter van de situatie uit te leggen: “wij wonen samen, onze kinderen gaan naar school. We begrijpen niet waarom het rapport negatief is. Mijnheer werkt en heeft verlof genomen om u te overtuigen. Wat kunnen we nog meer doen?...”. De rechter leek een beetje in verlegenheid gebracht, maar was vastbesloten de debatten niet eindeloos te laten duren, legde uit dat de RvV niet de wettelijkheid van de beslissing kan controleren die ambtenaren in Brussel hebben genomen op basis van het rapport van de wijkagent. De rechter kon enkel maar rekening houden met het dossier dat hem werd voorgelegd en niet met elementen van feiten die op de hoorzitting werden uiteengezet, dus na de betwiste beslissing. Hij voegde eraan toe dat er wel rekening mee kon worden gehouden met de klaarblijkelijke goede trouw van het koppel, niet door hem, maar wel door het bestuur wanneer ze een nieuwe aanvraag tot vestiging bij de gemeente zouden indienen ... Vervolgens “werd de zaak in beraad genomen”, een clichézin die betekent dat niemand in dit dossier nog spreekrecht heeft en dat naar het volgende dossier wordt overgegaan. Het koppel dat uit de hoorzaal komt, leek nog meer ontgoocheld en vroeg zich af: “Waartoe dient dit beroep als we heel de procedure moeten herbeginnen?”.

⁹⁰ Zie dezelfde rubriek in Vluchtschrift oktober-december 2007, http://www.caritas-int.be/fileadmin/word/parole_vluchtschrift/4-2007-vluchtschrift.doc

GOED OM WETEN

1) De erkenning als staatloze kan niet worden geweigerd om reden dat de betrokkene niet het bewijs kan leveren dat hij niet in aanmerking komt voor een andere nationaliteit, volgens het Hof van cassatie.

Een staatloze is iemand die door geen enkele staat als onderdaan wordt beschouwd (art 1.1 van het Verdrag van 28 september 1954 betreffende de status van staatlozen). Om als staatloze erkend te worden, moet men een verzoek bij de rechtbank van eerste aanleg van de verblijfplaats van de kandidaat-staatloze indienen (en niet bij het Commissariaat Generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen, die enkel bevoegd is om documenten aan erkende staatlozen af te leveren).

De kandidaat-staatloze moet een negatief bewijs leveren, om te tonen dat hij geen onderdaan van een staat is. Het is niet evident maar kan toch onder meer via attesten van ambassade(s) en informatie uit de context (bv. persoon afkomstig van een land dat niet meer bestaat en die geen andere nationaliteit heeft verkregen). Sommige rechtbanken eisen dat de kandidaat-staatloze ook moet bewijzen dat hij geen andere nationaliteit kan bekomen.

Volgens het Hof van cassatie, mag dat niet. Volgens het Hof: *“Behoudens de uitsluitingen bepaald in artikel 1.2, is het Verdrag betreffende de status van staatlozen van toepassing op al degenen die geen nationaliteit bezitten. De erkenning als staatloze kan niet worden geweigerd om reden dat de betrokkene niet het bewijs kan leveren dat hij niet in aanmerking komt voor een andere nationaliteit.”*

In casu was er een persoon afkomstig van Abchazië. Zijn USSR paspoort werd in 2002 door de politie afgenomen en hij kreeg nooit de Georgische nationaliteit. Als bewijs leverde hij een attest van de ambassade van Georgië waaruit blijkt dat het onmogelijk is voor de Consulaire sectie om zijn identiteit te bevestigen, nu hij geen enkel Georgische document kan voorleggen en het niet bevestigd is dat hij de Georgische nationaliteit bezit.

Het Hof van beroep van Antwerpen had de erkenning als staatloze geweigerd met het volgende motief: *“Hieruit valt enkel af te leiden dat de Georgische nationaliteit niet kan bevestigd worden, doch geenszins dat (de eiser) de Georgische nationaliteit niet kan bekomen.*

Enkele algemene beschouwingen hierover in op het internet gepubliceerde artikels vormen uiteraard geen bewijs van het feit dat de Georgische nationaliteit in casu niet kan bekomen worden.” Volgens het Hof van cassatie, schendt een dergelijke motivatie het artikel 1.1 van het Verdrag betreffende de status van staatlozen, en het arrest van het Hof van Antwerpen werd dus vernietigd.

Ter herinnering geeft een erkenning als staatloze geen automatisch recht op verblijf in België. De erkende staatlozen moeten dus in de meeste gevallen een regularisatieaanvraag indienen.

Zie arrest op : http://jure.juridat.just.fgov.be/view_decision?justel=F-20070927-1&idxc_id=217116&lang=fr (en ook in Revue du droit des étrangers, n° 146, oct-dec 2007, pp. 439-440).

Over staatloosheid : zie o.m.: Staatlozen: nergens en nooit onderdaan, overal en altijd vreemdeling. Praktische Handleiding”, Integratiedienst Stad Gent, januari 2007, 124 p.

2) Het Grondwettelijk Hof heeft een paar strenge bepalingen i.v.m. gezinshereniging vernietigd.

Hieronder nemen wij een tekst van Kathelijne Houben, juriste bij Vluchtelingenwerk, over⁹¹. De tekst vat het arrest nr. 95/2008 van het Grondwettelijk Hof samen.

Vluchtelingenwerk Vlaanderen, samen met andere verzoekende organisaties, had de vernietiging van talrijke wetsbepalingen van de wet van 15 september 2006 aangeropen⁹². Het arrest is te vinden op www.grondwettelijkhof.be (klik op “hangende zaken & rechtspraak”, en op “arresten”).

Bericht van Vluchtelingenwerk Vlaanderen:

Op 26 juni 2008 sprak het Hof zich ook uit over een aantal bepalingen van de wet van 15 september 2006 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (de vreemdelingenwet dus). Ook deze uitspraak leidt tot een aantal vernietigingen. Vluchtelingenwerk Vlaanderen is natuurlijk tevreden met deze vernietigingen maar is erg ontgoocheld over de teneur van de rest van het arrest. Buiten de gezinshereniging heeft het Hof de vernieuwde asielwetgeving ongemoeid gelaten terwijl een aantal bepalingen het toch wel waard zijn om vernietigd te worden.

Wat heeft het Hof vernietigd?

- 1) **Artikel 10, §1, tweede lid Vreemdelingenwet:** de echtgenoot van een polygame vreemdeling, indien een andere echtgenoot van die persoon reeds in het Rijk verblijft, noch de kinderen geboren uit een **polygaam huwelijk** van een vreemdeling en met een andere echtgenote dan diegene die al in het Rijk verblijft, hebben recht op gezinshereniging.

Het Hof is van mening dat de wetgever de gezinshereniging mag beperken van echtgenoten die met elkaar verbonden zijn door een vorm van echtverbintenis die strijdig is met de Belgische internationale orde en die van de andere Europese Lidstaten. Ook de Europese gezinsherenigingsrichtlijn verbiedt in het geval van een polygaam huwelijk de gezinshereniging met een andere echtgenoot dan met diegene met wie de gezinshereniger

⁹¹ Met dank aan Kathelijne en VwV voor de toelating.

⁹² ADDE, CIRE, Sireas, LDH, SAD en MRAX.

reeds samenwoont. Deze redenering gaat voor het Hof echter niet op waar het de afstammingsband betreft en stelt dat kinderen niet verantwoordelijk zijn voor de huwelijksituatie van hun ouders. De vernietiging heeft in de praktijk enkel een gevolg voor de kinderen uit een polygaam huwelijk. Omdat België een polygaam huwelijk niet erkent, kunnen de echtgenoten ook geen rechten putten uit dergelijk huwelijk.

2) **Artikel 10, §2, vierde lid:** De ouders van een **niet-begeleide minderjarige erkende vluchteling** hebben recht op **gezinshereniging** indien de minderjarige over voldoende huisvesting beschikt om de familieleden te kunnen herbergen en over een ziektekostenverzekering die de risico's in België voor hem en zijn familieleden dekt. De voorwaarden van de huisvesting en de ziektekostenverzekering gelden niet indien de bloed- of aanverwantschapsbanden reeds bestonden vooraleer de vreemdeling het Rijk binnenkwam en indien de gezinshereniging werd aangevraagd binnen het jaar na de beslissing van erkenning tot vluchteling.

Het Hof meent dat minderjarige vreemdelingen niet in staat zijn om aan de vereiste van voldoende huisvesting en een ziektekostenverzekering te voldoen en dat deze vereiste dan ook niet gesteld kan worden, ook niet als de aanvraag tot gezinshereniging later dan een jaar na de erkenning wordt ingediend.

Wel geeft het Hof ongevraagd nog mee dat wat haar betreft die vernietiging niet belet dat de wetgever, in het belang van het economisch welzijn van het land, zou kunnen bepalen dat de ouders zelf in staat moeten zijn in hun onderhoud en hun huisvesting te voorzien.

Een andere bepaling vernietigt het Hof niet, maar het Hof geeft wel aan hoe die geïnterpreteerd moet worden :

Artikel 11, §2, derde lid Vreemdelingenwet: De Minister kan in een aantal gevallen een vreemdeling die werd toegelaten tot een verblijf op basis van gezinshereniging, hem dit recht ontnemen (art. 11, §2, eerste lid). Hiertoe kan de minister een aantal **controles** laten uitvoeren.

Het Hof vindt niet dat er hier sprake is van inmenging in het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven. Volgens het Hof gaat het louter om administratieve en feitelijke vaststellingen, die er enkel op gericht zijn na te gaan of er daadwerkelijk een gezinsleven bestaat. In zoverre de controles ook betrekking hebben op andere voorwaarden dan het effectieve samenleven, vindt het Hof dat de minister of zijn gemachtigde niet meer kan doen dan louter informatie opvragen.

Het Hof is Vluchtelingenwerk en de andere organisaties niet gevolgd op een aantal andere argumenten van de verzoekers, zoals :

- Een aanvraag tot verblijf om **medische redenen** (artikel 9ter Vreemdelingenwet) biedt niet dezelfde rechten als een aanvraag tot **subsidiare bescherming**. Bovendien

kan een aanvraag tot subsidiaire bescherming enkel worden ingediend als de asielzoeker geen beroep kan doen op 9 ter Vreemdelingenwet.

Het Hof ziet hierin geen graten maar benadrukt wel dat in het kader van een aanvraag tot verblijf omwille van medische redenen ook onderzocht moet worden of de aanvrager effectief toegang heeft tot de medische behandeling in dat land. Wanneer de procedure op grond van artikel 9 ter dat niet mogelijk zou maken, zou hij een beroep moeten kunnen doen op de procedure van de subsidiaire bescherming om dit alsnog te laten onderzoeken.

- Mogelijkheid tot **vasthouding** tijdens het onderzoek naar de staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek op basis van de **Dublinverordening** (artikel 51/5, §1 Vreemdelingenwet).
- Mogelijkheid tot **vrijheidsberoving tijdens de asielprocedure** (artikel 74/6 Vreemdelingenwet).
- **Opschorting van de duur van de vrijheidsberoving** met de aangewende beroepstermijn bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen en eventuele onderzoekstermijn voor het CGVS in geval van onderzoek naar nieuwe gegevens (maximum 1 maand) (artikel 74/6, §2, vijfde lid Vreemdelingenwet).
- De Dienst Vreemdelingenzaken en niet het Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (CGVS) is bevoegd om **meervoudige asielaanvragen** al dan niet in overweging te nemen (artikel 51/8 Vreemdelingenwet)
- Artikel 52 Vreemdelingenwet biedt het CGVS de mogelijkheid om een asielverzoek af te wijzen op louter **formele gronden**.

Het Hof benadrukt wel dat dit artikel het CGVS niet de bevoegdheid verleent om slechts een summier onderzoek te voeren of de aanvraag op louter formele gronden af te wijzen, maar dat hij de aanvragen in hun geheel dient te onderzoeken.

- CGVS heeft de bevoegdheid om een **asielaanvraag van een onderdaan van een EU-lidstaat** niet in overweging te nemen (artikel 57/6, eerste lid, 2 Vreemdelingenwet).
- De minimumleeftijdsgrens van **21 jaar** voor **gezinshereniging** op basis van huwelijk of een geregistreerd partnerschap (artikel 10, §1, 4°, eerste streepje).
- Mogelijkheid om de invoering van de **subsidiaire bescherming** in te roepen als **nieuw element** in het geval van een vorige asielaanvraag die werd afgesloten voor 10 oktober 2006 (artikel 77 §2 van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Vreemdelingenwet).

Het Hof benadrukt wel dat de voorwaarde dat « Richtlijn 2004/83/EG alsmede de omzetting van deze richtlijn naar Belgisch recht, niet als een nieuw element, in de zin van artikel 51/8 van de wet van 15 december 1980, ingeroepen [kan] worden » geen andere

draagwijdte heeft dan te verhinderen dat uitsluitend dit element zou kunnen worden aangevoerd om de toekenning van de subsidiaire beschermingsstatus vooralsnog aan te vragen.

Samengevat: wat zijn de gevolgen?

- 1) Gezinshereniging voor kinderen in het kader van een polygaam huwelijk is mogelijk onder de voorwaarden bepaald in artikel 10 Vreemdelingenwet
- 2) De ouders van een niet-begeleide minderjarige erkende vluchteling moeten voor gezinshereniging niet kunnen aantonen dat de minderjarige over voldoende huisvesting en een ziektekostenverzekering beschikt

WHO'S WHO OVER HULP AAN MIGRANTEN
--

CAP Brabantia CAW

De Vzw CAP Brabantia CAW wordt als bicommunautair centrum voor algemeen welzijn door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) erkend en gesubsidieerd. De vzw is ook lid van de Federatie van de Bicommunautaire Centra voor Maatschappelijk Werk ⁹³.

Adresgegevens van de zes antennes :

- CAW Brabantia vzw, sociale dienst voor vreemdelingen, antenne Caritas International : Liefdadigheidstraat, 43 te Sint -Joost-ten-Noode ; tel: 02/229.36.11
Permanentie van maandag tot vrijdag 8u30 – 12u
coordination@caritasint.be

- CAW Brabantia vzw, polyvalente sociale dienst, antenne Caritas Molenbeek : Vierwindenstraat 67 te 1080 Molenbeek; tel: 02/410.56.50

- CAW Brabantia vzw, polyvalente sociale wijkdienst antenne Parochiewerken van Sint-Gillis: Hulp en en Seniors Zonder Grenzen, Kerkstraat 59, 02/538.46.09 en Buurt en Gezin (QUEF) Hollandstraat 74, te 1060 Sint-Gillis; tel : 02/538.86.48

- CAW Brabantia vzw, polyvalente sociale dienst antenne Kuregem : Van Lintstraat 77 te 1070 Anderlecht ; tel: 02/523.93.64

- CAW Brabantia vzw, antenne Dienst voor Buitenlandse Studenten en Stagiaires (SESE): Voorzienigheidstraat, 60 te 1000 Brussel; tel: 02/511.69.43.

⁹³ Website : <http://www.fcspb.be>

- CAW Brabantia vzw, sociale opvangdienst 1^e lijn, antenne Brussel Onthaal – Open Deur, (BOOD), Taborastraat 6, 02/511.81.78 en het Sociale Vertaalbureau (SVBO), Alexiaanstraat 16, te 1000 Brussel; tel: 02/511.27.15.

Ontstaan, doelstellingen, activiteiten:

De vzw Brabantia werd in 1974 opgericht. Vanuit de vaststelling van de groeiende kwetsbaarheid door de veldwerkers en onder het motto “eendracht maakt kracht”, hebben hulpverenigingen beslist een Centrum van sociale diensten samen te stellen. Het doel was en blijft een structurele hulp te verlenen aan iedereen die het vraagt en tot de armoedebestrijding bij te dragen.

Vandaag bestaat de CAW Brabantia uit zes verenigingen die op het grondgebied van het Brusselse Gewest werken. Een dertigtal sociale werkers zijn actief in het centrum onder een samenwerkingsakkoord met die verenigingen en vervullen de volgende taken:

- eerste onthaal en hulp, analyse van de situatie van de begunstigden, begeleiding en opvolging;
- ontwikkeling van sociale banden en betere toegang van de personen tot de collectieve instellingen en tot hun grondrechten;
- actie op alle factoren van de sociale kwetsbaarheid;
- de actieve participatie van de geholpen personen aan te moedigen; integratie in de maatschappij met het accent op de autonomie en de eigen verantwoordelijkheid;
- strijd tegen uitsluitingen en acties voor de promotie van de sociale integratie;
- institutionele en reglementaire disfuncties bij de overheid melden

De sociale dienst van de antenne Caritas International is open voor alle vreemdelingen (buiten EU) ongeacht hun statuut en biedt hulp in materies zoals asielpcedure, vrijwillige terugkeer, emigratie, integratie, naturalisatie, bezoeken aan het gesloten centrum, voogdij van de minderjarigen, regularisatie, grondrechten van de mensen zonder papier, gezinshereniging....

Drie lokale sociale diensten (Parochiewerken van Sint Gillis, sociale dienst van Kuregem en van Caritas Molenbeek) verlenen hulp aan de Belgen en aan de migranten van hun respectieve wijken.

De antenne van Brussel Onthaal (gezeteld in het centrum van Brussel) verleent ook een administratieve steun en besteedt aandacht op de mensen die bij de permanentie komen.

De antenne van de sociale dienst voor buitenlandse studenten en stagiaires verleent een administratieve steun voor buitenlandse studenten en stagiaires die zich in België bevinden.

De sociale werkers van die diensten zijn polyvalent en verlenen een psychosociale, juridische en administratieve begeleiding.

TE LEZEN, TE ZIEN, TE DOEN

« New in town » : praktische informatie voor nieuwkomers

De website « New in town » (die praktische informatie ter attentie van nieuwkomers bevat) van het centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding werd onlangs vernieuwd. « New in town » biedt duidelijke antwoorden op vragen over allerlei aspecten (verblijfsregeling, recht op werk, recht op huisvesting, gezondheidszorgen, OCMW steun...). De website is heel didactisch en gemakkelijk toegankelijk (van algemene tot specifiekere vragen). Het doelpubliek is de vreemdelingen zelf. Daarom zijn er geen verwijzingen naar de relevante wetsbepalingen maar de professionelen kunnen er toch een snel antwoord op hun juridische en praktische vragen vinden (bv: «Ik heb een verblijfsvergunning van onbeperkte duur. Kunnen mijn partner en kinderen bij mij komen wonen? », of “Wat kan ik doen als de bank weigert om voor mij een rekening te openen?”). De website houdt rekening met de recente wetswijzigingen betreffende het verblijf en de gezinshereniging van Belgen en EU burgers.

Bezoek de site op: <http://www.newintown.be/NEWINTOWN/>

Mauritanië: “Niemand wil ons”. Arrestaties en collectieve uitzettingen van migranten die Europa niet binnen mogen (Rapport van Amnesty International, juli 2008)

Dit rapport illustreert en kant zich tegen de ernstige schendingen van de mensenrechten, die het gevolg zijn van de druk die de Europese Unie op Mauritanië uitoefent, dat een transitland is voor veel migranten (vooral Senegalezen en Malinezen), die naar Europa willen reizen of de Canarische eilanden trachten te bereiken. Door de versterking van de controles door Spanje en Marokko vertrekken de migranten sinds 2005 meer en meer uit Nouadhibou, een stad in het noorden van Mauritanië. Uittreksels uit relazen van mensen opgesloten in het gesloten centrum van Nouadhibou, waarmee AI in maart 2008 in aanraking kwam, vertellen veel over hun motivatie om te vertrekken (de hoop van heel de familie en de schande als ze onverrichter zake zouden terugkomen), de methodes van de mensensmokkelaars en van ronselaars (die alles organiseren, maar niet vertrekken en die de zwakste migranten oplichten, met name vrouwen, door aan overboeking te doen), de corruptie van de lokale overheden (militairen die, mits 700 Euro, aanvaarden “om hun ogen te sluiten” voor een uur, om een boot te laten vertrekken die later toch achtervolgd zal worden).

Er wordt gerapporteerd over heel veel arbitraire arrestaties, met inbegrip van mensen die wettelijk in Mauritanië verblijven, op basis van de veronderstelling dat ze een reis naar Europa voorbereiden of ook gewoon omdat ze weigeren zich door de politie te laten afpersen⁹⁴. De omstandigheden van de opsluiting zijn ontoelaatbaar (er wordt onder

⁹⁴ Zie p. 24.

andere gerapporteerd dat 35 mensen verbleven in een ruimte van 8m op 5), de brutaliteit van de bewakers is dagelijks en het is niet mogelijk de wettelijkheid van de opsluiting te betwisten. Na opsluiting (waarvan de duur niet bij wet is beperkt), worden de Malinese migranten teruggestuurd naar Mali en alle anderen naar Senegal, dat niet altijd die gedwongen terugnames aanvaard, hetgeen kan leiden tot conflicten en absurde situaties⁹⁵.

Door het beleid om het beheer van de migrantenstroom te externaliseren, is Mauritanië één van de “politieagenten van Europa” geworden. Het rapport heeft de verdienste dat het de wanhoop van de migranten confronteert met de maatregelen die de EU heeft genomen en die rechtstreeks of onrechtstreeks tot die wanhoop leiden, onder andere door een overnameovereenkomst verplicht te laten opnemen in de samenwerkingsovereenkomsten en het onderstreept het cynisme van de migratoire Realpolitik⁹⁶. Bovendien krijgt Frontex⁹⁷ een budget dat steeds indrukwekkender wordt, om de kusten en de zee te bewaken (met onder andere een Frans vliegtuig en een Luxemburgse helikopter) en feliciteert zichzelf ermee dat het enkele duizenden migranten onderschept heeft, zonder dat het zich bekommert om hun mogelijke nood aan bescherming⁹⁸. Amnesty wijst ook Spanje met de vinger, omdat het is op basis van bilaterale samenwerkingsakkoorden tussen de Mauritaanse en Spaanse overheden, dat de schendingen van de mensenrechten gebeuren. In het begin van 2007 hebben leden van de Spaanse Guardia civil in Nouadibhou “grote psychologische druk uitgeoefend op 23 asielzoekers” die ontsnapt waren uit een boot die onderschept werd op weg naar de Canarische eilanden. Ze “hebben ze vastgehouden in opsluitingsomstandigheden die heel afmattend waren en die blijkbaar beoogden hun fysieke en morele weerstand te breken”⁹⁹.

Het rapport staat ter beschikking in het Frans, Engels, Spaans en Arabisch (<http://www.amnesty.org/fr/library/info/AFR38/001/2008/fr>).

⁹⁵ Op p. 32 staat de volgende getuigenis: (onze vertaling:) “*De Mauritaniërs hebben ons naar Rosso gebracht, begeleid door Mauritaanse politie zijn we op het veerpont gegaan om de rivier over te steken. Toen we op de Senegalese oever kwamen, weigerden de Senegalese militairen ons te ontvangen en ze hebben ons naar ons punt van vertrek teruggestuurd. Vier keer zijn we heen en weer gereisd tussen Mauritanië en Senegal. Niemand wilde ons. Ten slotte hebben de Senegalezen ons aanvaard. Na een week in Senegal, ben ik teruggekeerd naar Mauritanië en ik wil opnieuw vertrekken naar Spanje.*”

⁹⁶ Het rapport herinnert erg verstandig aan deze verklaring, die M. Frattini (toenmalig Europees Commissaris) in maart 2006 deed (onze vertaling:): “*Het overleg over de overnameovereenkomsten liep niet van een leien dakje. We hebben de onderhandelingen afgerond met vijf landen, waaronder Rusland, maar ze hebben niet in alle gevallen dezelfde graad van vooruitgang geboekt. De hoofdreden waarom ze zo langzaam vooruitgaan is, dat ze in de praktijk – hoewel ze in principe wederzijdse overeenkomsten zijn – duidelijk in essentie de belangen van de Gemeenschap dienen. Dat is met name het geval met de bepalingen van de overeenkomsten voor overname van onderdanen van derde landen en van staatlozen – een voorwaarde sine qua non van alle overnameovereenkomsten, maar die moeilijk door de derde landen aanvaard kan worden. Het goede einde van deze onderhandelingen hangt dus veel af van “hefbomen” – of moet ik zeggen “wortels”? – waarover de Commissie beschikt, namelijk aansporingen die krachtig genoeg zijn om de medewerking van het betrokken derde land te bekomen.*”

⁹⁷ Frontex is het “Europees Agentschap voor het beheer van de operationele samenwerking aan de buitengrenzen van de Lidstaten van de Europese Unie”. Zie <http://www.frontex.europa.eu/>

⁹⁸ Zie p. 19 van het rapport.

⁹⁹ P. 38 van het rapport.

Boek “Empowered groepswork met asielzoekers. Ervaringen van het OCMW Heusden-Zolder” (Bron: M-Weter¹⁰⁰)

Het OCMW van Heusden-Zolder begeleidt reeds vele jaren asielzoekers. Sinds 2000 heeft het een Lokaal Opvanginitiatief (LOI) voor asielzoekers met een erkenning van 63 plaatsen. Het OCMW kiest reeds enkele jaren voor vernieuwende kwaliteitsvolle opvang, waarbij naast de dagdagelijkse opvang enkele projecten op cultureel en sociaal vlak gerealiseerd werden. In 2002 startte het OCMW Heusden-Zolder met groepswork voor asielzoekers: een moedergroep, een sportgroep, cultureel projecten, informatie- en ontspanningsactiviteiten in groep. Om het bestaande hulpverleningsaanbod te evalueren en nieuwe impulsen te geven, realiseerde het in 2007 het meest recente project. Er werd gekozen voor een combinatie van onderzoek en experimentele acties met ondersteuning van projectsubsidies van het Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid. Vertrekpunt is de methodiek ‘empowerend groepswork’, een nieuwe invalshoek die opmars maakt in de hulpverlening.

Het project omhelsde 3 aspecten:

- een tevredenheidsmeting en behoeftenpeiling bij de in Heusden-Zolder wonende asielzoekers
- uitbouw van groepswork, als aanvulling op de individuele hulpverlening, gebaseerd op de methodiek van empowerment
- schrijven van een boek over het project (theoretische kadering en onze praktijkervaring) en over de algemene werking van het LOI van Heusden-Zolder

Het boek doet verslag van het onderzoek en de experimentele acties. De ervaringen van het OCMW van Heusden-Zolder kunnen andere organisaties inspireren. Dit boek kan u gratis bekomen bij het OCMW van Heusden-Zolder. Voor de verzendkosten betaalt u 2,50 euro (België) en 5,50 euro (Nederland).

Meer info en bestellingen via:

- OCMW Heusden-Zolder, St.-Willibrordusplein 4, 3550 Heusden-Zolder
- Contactpersonen: Marijke Cupers en Koen Clijsters
- T 011-45 61 50
- [Mailto:marijke.cupers@ocmwheusdenzolder.be](mailto:marijke.cupers@ocmwheusdenzolder.be) en koen.clijsters@ocmwheusdenzolder.be

Infor Gas Elek : een nieuwe dienst om het recht op energie van de Brusselaars te verdedigen.

De dienst verspreidt informatie aan de Brusselaars over de energieleveringen (uitleg over de facturen...), over de keuze van een leverancier (kosten vergelijken, contracten sluiten...) en over de mogelijke sociale maatregelen. Een vrije en geïndividualiseerde

¹⁰⁰ Maandelijks kort nieuws voor de sociale diensten van OCMW en gemeente, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten – Sociaal Beleid, van 18 september tot 15 oktober 2008, nr.8, http://www.vvsg.be/sociaal_beleid/ezine/Documents/M-weter%202008%20nr.%208.doc

begeleiding wordt aangeboden (i.v.m. materies waarmee geen andere instelling belast wordt). Infor Gas Elek geniet van de subsidies van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De dienst is toegankelijk per telefoon 02/209 21 90 (op dinsdag, woensdag en donderdag van 10 u tot 18 u; op vrijdag van 14 u tot 19 u en op zaterdag van 13 uur tot 17u30) of op afspraak (Adres :Haachtsesteenweg 51, 1210 Sint Joost-ten-Node, tegenover kliniek Sint Etienne)

Website : <http://www.inforgaselek.be/nl/>

E-mail: info@gazelec.info

In Vlaanderen, zie ook: Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie <http://www.energieenarmoede.net/> en Samenlevingsopbouw Gent <http://samenlevingsopbouwgent.be/themas/armoede/energie.htm>

6 maart 2009: “Migratie en waardig werk. Invloed van de Europese en internationale regelgeving op de rechtspositie van arbeidsmigranten”

“Het Europese migratiebeleid lijkt humanitaire migratie te bestrijden en arbeidsmigratie aan te moedigen. België volgt deze tendens. Maar gaat het hier niet voornamelijk om het aantrekken van migranten als en zolang ze (economisch) nuttig zijn?

Centraal in dit colloquium staat de vraag naar de rechtspositie van arbeidsmigranten en hoe die zich verhoudt tot de rechten van andere migranten en werknemers. Arbeidsmigranten bevinden zich immers vaak in een kwetsbare positie omdat hun verblijf gekoppeld is aan het hebben van werk of omdat ze niet over wettig verblijf beschikken.

Bovendien dreigen ze in concurrentie te worden geplaatst met andere migranten en werknemers. Het debat is complex en er rijzen vele vragen zoals: Bestaat er momenteel voldoende bescherming voor arbeidsmigranten? Hoe is hun bescherming geregeld? Kunnen de huidige en toekomstige richtlijnen van de Europese Unie voor verbetering zorgen? Of valt er meer heil te verwachten van het Arbeidsmigrantenverdrag van de VN? En waarom heeft België dit nog niet geratificeerd? ”

Volledig programma en inschrijvingen op:
<http://www.progresslaw.net/index.php?pg=546>